

DOI 10.36074/grail-of-science.04.06.2021.012

ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Семчук Наталя Олександрівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінального права і процесу*Національний авіаційний університет, Україна*

Сучасна держава функціонує на основі певних принципів, найважливіші з яких закріплені в Конституції України та міжнародних нормативних актах. Поряд з цим, наукові галузеві принципи функціонування кримінального права також мають важливе значення для реалізації конкретних норм права та вироблення зваженої кримінально-правової політики.

Враховуючи, що наразі основною функцією кримінального права є охоронна, проблема вироблення єдиних наукових засад та принципів її здійснення є актуальним для України. На даний час певну увагу дослідженню даного питання приділяли багато вчених, проте наразі наявний значний потенціал для подальших досліджень. Наведемо конкретні позиції деяких дослідників з вказаного питання.

Оцяця (2016) вказує, що об'єкт охоронної функції – це охоронювані кримінально-правові відносини, правовідносини кримінальної відповідальності і покарання, а також інші правовідносини, які складаються в процесі реалізації приписів норм санкційного комплексу кримінального права. Таким чином, об'єкт охоронної функції кримінального права за своїм змістом набагато вужчий, ніж об'єкт злочинного посягання або об'єкт кримінально-правової охорони [1].

Готорова (2014) зазначає, що система кримінального права є соціальним утворенням, яке входить до системи більш високого рівня, – правової системи держави. В межах таких зв'язків відбувається взаємодія із системами інших галузей права, особливе місце в якій посідає взаємодія з галузями, що регулюють охоронювані кримінальним правом суспільні відносини. Наслідком такої взаємодії слід визнати утворення логічної правової норми, гіпотеза і диспозиція якої формулюється регулятивними галузями права, а санкція за порушення відповідних норм і правил – нормами кримінального права [2].

В. В. Кузнецов (2015) вказує, що кримінально-правова охорона – це, по-перше, певна система кримінально-правових засобів, до яких слід включити кримінально-правові норми (заборонні, роз'яснювальні, заохочувальні та обмежувальні) та методи кримінально-правової політики (криміналізація та

декриміналізація, пеналізація та депеналізація), за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин [3].

Осауленко А. О. (2014) в контексті розгляду загальнотеоретичних функцій покарання робить висновок про те що, охороняючи взяті під захист кримінальним законом найбільш важливі суспільні відносини, держава вирішує завдання охорони шляхом визначення не тільки того, які суспільно небезпечні діяння є злочинами, а і визначає вид покарання [4].

Зінченко І. О. та Шевченко Є. В. (2020) вказують, що охоронна функція не випадково є основною для кримінального права. Вона має властивості пов'язувати між собою особу, суспільство та державу при вирішенні ними питання з приводу існування та розвитку найбільш важливих суспільних відносин. Зміст охоронної функції доволі широкий. Вона містить у собі три складових елементи. По-перше, це правовий захист найважливіших суспільних відносин від кримінальних правопорушень. По-друге, невід'ємною частиною охоронної функції є запобігання (попередження) вчинення кримінальних правопорушень. По-третє, важливою складовою частиною охоронної функції є поновлення порушених (зруйнованих) при вчиненні кримінального правопорушення суспільних відносин і відтворення соціальної справедливості у сфері правопорядку [5].

О. О. Житний (2014) наголошує на тому, що можна виділити низку положень, що мають використовуватись для забезпечення правопорядку в різних сферах суспільно-політичного життя при розгортанні процесів глобалізації. Кримінальне право держави, зважаючи на його історично зумовлені функції забезпечувати охорону й регулювання найбільш важливих суспільних відносин в державі, не повинне й не може залишатись осторонь процесів глобалізації, а має в межах його можливостей використовуватись в комплексі заходів контролю над ними та мінімізації їх негативних впливів. При цьому новітні глобальні загрози (у т.ч. й виявлені на рівні міжнародного спілкування), які з'являються в ході всесвітньої економічної, політичної й культурної інтеграції й глобалізації, слід оперативнo екстраполювати на сфери забезпечення національних інтересів, прав та свобод громадян України, що дозволить організувати їх вчасний захист національним кримінальним правом [6].

Враховуючи викладене, проблема здійснення охоронної функції кримінального права по суті має в своїй основі наукове вирішення питання криміналізації та декриміналізації з застосуванням наукового інструментарію як кримінального права, так і кримінології. В рамках дослідження вказаного питання науковий інтерес становить вивчення критеріїв криміналізації та декриміналізації, які виділяють як вітчизняні, так і закордонні науковці та врахування найкращого досвіду при формуванні кримінально-правової політики.

Вирішення питання теоретичних основ здійснення охоронної функції кримінального права дозволить виробити своєрідну систему координат, в рамках якої буде здійснюватися як кримінально-правова політика, так і практична діяльність правоохоронних органів. Адже в Україні досі не вироблений дієвий механізм, який дозволяє однозначно визначати, чи досягає

те чи інше протиправне діяння меж кримінальної відповідальності, чи застосування саме можливостей кримінального права для протидії тим чи іншим посяганням, є оптимальним для мінімізації шкідливого впливу певної категорії правопорушень. Вироблення практичних наукових рекомендацій в даній сфері матиме як важливе теоретичне значення, так і допоможе практичному підвищенню рівня юридичної техніки кримінального кодексу.

Список використаних джерел:

- [1] Оцяця, А. С. (2016). Охоронна функція кримінального права України: основні доктринальні підходи. // *Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : монографія* (с. 238–258). Іліон.
- [2] Гуторова, Н. О. (2014). Охоронна функція кримінального права. У *Наука кримінального права в системі міждисциплінарних зв'язків* (с. 31–35).
- [3] Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона: проблеми визначення поняття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Т. 2, № 30. С. 107–110.
- [4] Осауленко А. О. Функції кримінального покарання: загальнотеоретичний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. Т. 4. С. 191–193.
- [5] Зінченко І. О., Шевченко Є. В. До питання щодо уточнення змісту охоронної функції кримінального права. *Економічна теорія та право*. 2020. №3 (42). С. 117–136. DOI: 10.31359/2411-5584-2020-42-3-117.
- [6] О. О. Житний (2014). Глобалізація та функції кримінального права України (окремі питання). *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2014. № 6. 45-53.

DOI 10.36074/grail-of-science.04.06.2021.013

КІБЕРПАНДЕМІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

Зінченко Олександра Ігорівна

Магістр факультету міжнародних відносин та туристичного бізнесу
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

XXI століття ставить нас перед все новими і новими викликами: війни, тероризм, смертельні хвороби, голод - невпинно знищують людство. 2020 рік став одним з найважчих, принісши з собою одну з масштабніших пандемій в історії людства.

Однак, людству на сьогоднішній день окрім пандемії коронавірусу загрожує так звана кіберпандемія, спровокована негативним розвитком цифрових технологій, яка може привести до військового протистояння. Тож, вважаємо, що сьогодні по світу вдарили одразу 2 пандемії: так звані біопандемія, тобто та, що пов'язана з поширенням коронавірусу та кіберпандемія, яка за останні роки отримала глобальний транскордонний характер. Остання ж проявляється у різних видах злочинів, здійснюваних у кіберпросторі. Однак як же загрожує дана проблема нашому суспільству, чим вона така небезпечна і чому така актуальна на сьогодні?

Оскільки сучасне життя просто пронизане інформаційними технологіями, а всі системи держави: від політичної до транспортної є повністю залежні від інформаційних технологій, то в останні роки світова спільнота мала змогу спостерігати за зростанням кількості різного роду втручань у роботу інформаційних систем, які призводили до наслідків у вигляді порушення нормального функціонування найважливіших систем життєзабезпечення держави зокрема.

У міру того як сучасне суспільство все більше занурюється в інформаційний простір, а повсякденне життя людей цілком інтегрується з новітніми цифровими технологіями, все частіше доводиться стикатися з різними проявами нового виду терористичних актів, скоєних в кібернетичному просторі.

На сьогодні існує безліч класифікацій, так як не існує до сьогодні єдино – повного переліку всіх видів кіберзлочинів. Однак вважаємо, що найбільш вірною і повною на сьогодні є класифікація наведена у Конвенції Ради Європи від 2001 року (далі – Конвенція), оскільки Конвенція підписана 43 членами ЄС і 15 іншими країнами, включаючи США. Крім того, Конвенція підтримується іншими організаціями, які посилаються на неї в своїх рішеннях. Це Європейський Союз, Організація Американських держав (ОАД), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, Інтерпол, а також структури приватного сектору.

Згідно з Конвенцією, кіберзлочин - це акт соціальної девіації з метою нанесення економічного, політичного, морального, ідеологічного, культурного та інших видів шкоди індивіду, організації або державі за допомогою будь-якого технічного засобу з доступом в Інтернет. В даному документі усі види кіберзлочинів об'єднані в п'ять груп.

– Перша група включає всі комп'ютерні злочини, спрямовані проти комп'ютерних даних і систем (наприклад, незаконний доступ, втручання в дані або системи в цілому).

– Другу групу складають протиправні діяння, пов'язані з використанням технологій (підроблення, витяг, блокування або зміна даних, отримання економічної вигоди іншими способами).

– Правопорушення третьої групи пов'язані з утриманням даних або контентом.

– Порушення авторських і суміжних прав відноситься до четвертої групи, виділення певних видів злочинів в якій віднесено до законодавства конкретних держав.

– Кібертероризм і використання віртуального простору для здійснення актів насильства, а також інші дії, що посягають на громадську безпеку, включаються до п'ятої групи кіберзлочинів [1].

Віртуальний простір забезпечує анонімність користувачів, що в свою чергу створює сприятливе середовище для появи нових кіберзлочинців. Чітких законів обмежують або карають хакерів і кіберзлочинців немає, а безкарність є хорошим стимулом, в свою чергу, правосвідомість щодо даного поняття ще не до кінця сформована. Поняття кіберзлочини ще не увійшло щільно в повсякденне життя. На сьогоднішній день, не дивлячись на активне поширення кіберзлочинів, не існує чіткого розуміння психологічних механізмів залучення жертв.

Відкритий доступ до засобів зв'язку і простота використання сучасних технологій не тільки професіоналами, а також і звичайними користувачами, дозволяють здійснювати злочини тим, хто має доступ до комп'ютерних пристроїв і будь-яким іншим засобам зв'язку.

Найбільш ефективна боротьба проти кіберзлочинів буде залежати багато в чому від комплексного підходу до вирішення даного завдання, а також від тісної взаємодії державних, комерційних організацій та приватних осіб всіх європейських держав. Необхідно повною мірою усвідомити, що ефективний захист інформації приватних осіб і комерційних організацій так само важливий, як і захист державної інформації. Свобода особистості і безпека держави нероздільні в цій надзвичайно важкій боротьбі проти кіберпандемії. Але в цій боротьбі не можна жертвувати особистою свободою людини і обмежувати її персональну інформаційну безпеку задля вирішення будь-яких політичних завдань.

Список використаних джерел:

- [1] Convention on Cybercrime: Council of Europe. – 2311. URL: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest/7_conv_budapest_en.pdf (Last Accessed: 08.10.20)